

מערכ סדנא

זהות יהודית-ישראלית

יעדים

1. לבחון את תחושות המשתתפים אל מול המציאות הישראלית בקהילת החינוך בהקשר של זהות יהודית-ישראלית.
2. לבחון איך לדעתם מבנים זהות יהודית-ישראלית, איפה צריך לשים יותר דגש (יצירת רגש, הקניית ידע, תרגול פרקטי של התנהגות).
3. חשיבה יישומית בתחום – הצוות יצא עם הבנה ומוטיבציה גבוהה יותר לחיבור החניכים לזהות יהודית-ישראלית, תוך חשיבה קונקרטית על הדברים שהכי חשוב להם להקנות.

שאלות מרכזיות שהן נעסוק:

1. האם חינוך לזהות יהודית-ישראלית בכלל כלולה במשימה שלנו?
2. מה זה זהות? ממה מורכב זהות?
3. מה זה זהות יהודית-ישראלית (התשובות לשאלה זו הן כמובן אינדיווידואליות)
4. איך מחנכים לזהות יהודית-ישראלית?

שדות חינוכיים שניתן לקדם באמצעות ההשתלמות:

- שמים
- תיקון הלב

מהלך:

פתיחה + הקרנה "מונית הכסף" + דיון קצר (20 דק')
כותרות העיתון + דיון (20 דק')
טקסטים + דיון (30 דק')
חשיבה יישומית (30 דק')

מתווה:

שלב א: הקרנת קטע מתוך תכנית הטלוויזיה 'מונית הכסף'

מטרת הקרנת הסרט היא להזמין את המשתתפים לחשיבה על המצב הכללי בחברה הישראלית בכל הקשור לזהות יהודית-ישראלית (סוגיית הבורות והתלישות של חלק גדול מהאוכלוסיה) – הזמנה לחשיבה סביב הנושא.

למנחה – תכנית הטלוויזיה 'מונית החידון' הינה שעשועון טריוויה שזכה לרייטינג גבוה. במהלך התכנית מעלה מנחה התכנית עידו רוזנבלום למונית הכסף עוברים ושבים מהרחוב ומציע להם סכומי כסף תמורת מענה נכון על שאלות טריוויה מגוונות. לא פעם במהלך התכנית ישנם שאלות טריוויה הקשורות לידע ישראלי-יהודי (החל משאלות לגבי מילות "התקווה", שאלות לגבי מושגים בהלכה, תאריכים ואירועים לאומיים, ועוד). הקטע שאותו נקרא כולל 2 נערים שאינם יודעים לומר באיזה שנה חלו מאורעות תרפ"ט.

שאלות עיבוד:

- מה חשבתם? (מצחיק/עצוב/סתמי/מעצבן)?
- האם זה מצב קיצוני או שזה המצב המצוי (בחברה בכלל, בכפר שלנו)
- האם זה מפריע לנו? למה?
- האם העובדה שזו תוכן יהודי – זה מה שהופך את זה להיות מעצבן??
- האם זה באמת כל כך נורא שהם לא יודעים מתי זה תרפ"ט או מה זה?
- תרפ"ט היתה ד"י מזמן, האם באמת יש לנו ציפייה שנער ידע את כל 2000 שנות עמ"י? איזה ידע חשוב לנו ואיזה ידע לא אכפת לנו שהם ישכחו?
- האם ידע הוא דבר כל-כך מהותי בהבניית זהות יהודית-ישראלית?
- איך לדעתכם מבנים זהות? מה יש חוץ מידע?

דף כותרות עיתון

דף זה מוסיף על הקטע ממונית הכסף, בכך שהוא חושף נתונים נוספים שהם מעבר לסוגיית הידע (חוויית/מנהגים ועוד). גם פה, המטרה היא להזמין את המשתתפים להכיר במימדי התופעה ולבחון את עמדתם סביב הנושא. יש לזכור כי גם למשתתפים עצמם יש פעמים רבות מורכבות סביב הנושא, ולכן השאלה צריכה להיות מאד אינדיבידואלית.

נבקש מהמשתתפים לבחור:

- א. כותרת המטרידה אותם במיוחד
- ב. כותרת שפחות מפריעה (שלא מפריעה/שהם יכולים לחיות איתה בשלום).

שאלות עיבוד:

- לבקש ממס' אנשים שישתפו ויסבירו את הבחירות שלהם. (3-4 משתתפים)
- למה דברים מפריעים יותר ולמה פחות?
- מה בונה זהות? הכותרות העוסקות ברגש, בידע ובהתנהגות, מה הכי חשוב לדעתכם?? מה בנה אצלכם את הזהות היהודית-ישראלית שלכם?

לימוד טקסטים:

השאלה המנחה היא על מה אנחנו שמים יותר דגש ביצירת זהות?

לרוב, בחלקים הראשונים, רוב המשתתפים ישימו דגש על הרגש והידע כחלקים מהותיים בבניית זהות יהודית. הטקסט של ביאליק קובע כי יש להקנות פרקטיקה – מעשים בפועל, ואין להסתפק בחיבורים רגשיים. יש לאפשר דיון בנושא (ולו בהיר כי לא מדובר בפרקטיקה שהיא בהכרח דת):

- האם באמת יש צורך לעגן את הדברים במעשים?
- איזה פרקטיקה היינו רוצים לראות אצל חניכים שלנו כבוגרים?
- האם יש פרקטיקה יהודית-ישראלית שאליה אנחנו מכוונים את החניכים?
- האם החניכים שלנו חוגגים עצמאות/ליל הסדר/חנוכה בחוץ? האם זה חשוב לנו? מה צריך לעשות היום, על מנת שהם ימשיכו לעשות את זה בביתם? וכו'.

בחלק זה, מאד חשוב לאפשר למשתתפים לחשוב יחד ולתאר איך הם רואים את בוגרי הקהילה מבחינת זהות יהודית-ישראלית (איך יום כיפור שלהם נראה? איך יום העצמאות שלהם נראה? איך השבתות שלהם נראים? וכו'...)

חשיבה יישומית

בשלב זה ננסה לעשות בירור אישי וקבוצתי של המרכיבים הכי משמעותיים בזהות היהודית-ישראלית וחשיבה קונקרטית על איך ניתן להקנות את המרכיבים האלה במסגרת בית הספר. נחלק לקבוצות של רביעיות, ונפרוס לפני כל קבוצה כרטיסיות שונות עם מרכיבים בזהות יהודית-ישראלית. הקבוצה תתבקש לבחור 4 פריטים בלבד (עפ"י סדר החשיבות מבחינתם), ולחשוב יחד איך באופן פרקטי ניתן להקנות את אותם מרכיבים ביום-יום בבית הספר. לאחר מכן, נשתף במליאה.

סיכום:

- חיבור למרכיב 'שמיים' בתפיסת 'דרך כפר' – משימת המחנך וכובד המשקל שיש למחנך סביב תחום זה (גם בהיבט הלאומי כמחנכים בוני מולדת).
- החשיבות בחידוד לגבי המטרה שלנו (מה הכי חשוב לנו, מה אנחנו רוצים להשיג, איך היינו רוצים לראות את הבוגר שלנו).
- החשיבות במיקוד ובבחירה בא דברים חשובים במיוחד (תפסת מרובה לא תפסת...) ועשייה פעילה כדי להגיע לזה (לבד זה לא קורה).